

Nr 41.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ändring i villkoren för statsunderstöd åt föreläsningsanstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar; given Stockholms slott den 28 januari 1919.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härigenom föreslå riksdagen medgiva,

att statsunderstödd föreläsningsanstalt eller förening, som på grund av rådande smittosam sjukdom eller annan omständighet, över vilken anstalten, respektive föreningen icke kunnat råda, ej varit i stånd att anordna hela det för året stadgade minimiantalet föreläsningar, må för tiden från och med år 1918 efter Kungl. Maj:ts beprövande uppbära hela det statsunderstöd, som för året blivit anstalten eller föreningen tillerkänt, därest övriga villkor blivit fullgjorda och av vederbörande inspektor intygas, att föreskrivet antal föreläsningar ej kunnat anordnas på grund av anledning, som nu nämnts.

De till ärendet hörande handlingarna skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

Värner Rydén.

Utdrag* av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 28 januari
1919.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Rydén anförde:

Ändring i
villkoren för
statsunder-
stöd åt före-
läsningsan-
stalter och
föreningar,
som anordna
populärveten-
skapliga före-
läsningar.

I enlighet med Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning beviljade
1917 års riksdag på extra stat för år 1918 ett reservationsanslag av
192,000 kronor till understöd åt anstalter och föreningar, som anordna
populärvetenskapliga föreläsningar. Genom beslut av Kungl. Maj:t ut-
färdades den 1 februari 1918 cirkulär till statskontoret, överståthållar-
ämbetet och Kungl. Maj:ts befallningshavande i länen angående understöd
för nämnda år till anordnande av populärvetenskapliga föreläsningar.
Enligt detta cirkulär skulle de understöd, som tillerkänts de lokala före-
läsningsanstalterna, utbetalas med ena hälften i juni 1918 och med andra
hälften i december samma år, sedan genom intyg av inspektor, som
Kungl. Maj:ts befallningshavande förordnat, blivit styrkt, att stadgade vill-
kor blivit fullgjorda.

I kungörelsen den 10 juni 1912 (nr 190) angående understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar, föreskrives såsom villkor för statsunderstöd, bland annat, att föreläsningarnas antal skall, därest statsunderstödet uppgår till 200 kronor eller därutöver, icke understiga 12 om året.

I en till Kungl. Maj:t den 12 december 1918 avlåten framställning har folkskolöverstyrelsen med anledning av skrivelse från föreläsningskonsumenten anhållit, att Kungl. Maj:t tacktes för riksdagen framlägga förslag därom, att lokal föreläsningsanstalt, som på grund av rådande epidemi ej kunnat anordna hela det för år 1918 lagstadgade minimiantal föreläsningar, måtte det oaktat få uppbära även andra hälften av det statsbidrag, som blivit anstalten tillerkänd, om den i övrigt fyllt uppställda villkor och det av inspektor intygas, att anstalten på grund av rådande epidemi ej kunnat anordna föreskrivet minimiantal föreläsningar.

Föreläsningskonsumenten har i sin nyssberörda skrivelse anført bland annat:

Under senare hälften av år 1918 har på grund av spanska sjukan ett stort antal lokala föreläsningsanstalter blivit hindrade att anordna föreskrivet minimiantal föreläsningar. I Kristianstads län t. ex. har Kungl. Maj:ts befallningshavande förbjudit anordnande av föreläsningar på grund av epidemien, och ha därför föreläsningsanstalterna i detta län ej kunnat vara i verksamhet. Och på andra orter har på grund av hälsovårds- och kommunalnämnders beslut ett stort antal föreläsningar blivit inställda, varjämte det ej sällan hänt, att föreläsare själva angripits av sjukdomen och till följd därav ej kunnat hålla avtalade föreläsningar å orter, där föreläsningars hållande varit tillåtet.

Skulle nu gällande bestämmelser om minimiantalet föreläsningar tillämpas, bleve följdén härav, att många föreläsningsanstalter, och särskilt de, som ha de lägsta statsunderstöden och äro ekonomiskt sämst lottade, ej skulle kunna utfä andra hälften av det statsunderstöd, som för innevarande år blivit dem av Kungl. Maj:t tillerkänt.

Av det anförda framgår, att den s. k. spanska sjukan mångenstädes i vårt land under senare delen av år 1918 lagt oöverstigliga hinder i vägen för föreläsningsanstalter och föreningar att anordna det föreskrivna antalet föreläsningar. Enligt min mening kan det icke anses billigt, att föreläsningsanstalterna och föreningarna på grund av orsaker, som de ej kunnat råda över, skola gå miste om dem tillerkända statsunderstöd. Jag är därför villig att göra vad på mig ankommer för ernående av det utav föreläsningskonsumenten och folkskolöverstyrelsen angivna syftet. Då här för erfordras jämkning i de av riksdagen beslutade grunderna för utgående av statsbidrag till anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar, bör alltså framställning i ämnet avlätas till

Departementschefen.

riksdagen. Det torde emellertid därvid vara lämpligt, att jämkning i villkoren för utgående av statsbidragen begäres icke blott för undanröjande av det hinder, som den s. k. spanska sjukan i vissa fall vållat för utbetalande av hela det statsbidrag, som för år 1918 tillerkänts vederbörande förening eller anstalt. Framställningen till riksdagen synes i stället böra så avfattas, att möjlighet beredes för anstalt eller förening, som här avses, att även för framtiden efter prövning av Kungl. Maj:t utbekomma hela det statsbidrag, som för året blivit anstalten eller föreningen tilldelat, även om på grund av smittosam sjukdom eller annan omständighet, över vilken anstalten eller föreningen icke kunnat råda, hela det för året stadgade minimiantalet föreläsningar icke kunnat hållas.

Jag hemställer därför, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen medgiva,

att statsunderstödd föreläsningsanstalt eller förening, som på grund av smittosam sjukdom eller annan omständighet, över vilken anstalten, respektive föreningen icke kunnat råda, ej varit i stånd att anordna hela det för året stadgade minimiantalet föreläsningar, må för tiden från och med år 1918 efter Kungl. Maj:ts beprövande uppbära hela det statsunderstöd, som för året blivit anstalten eller föreningen tillerkänt, därest övriga villkor blivit fullgjorda och av vederbörande inspektor intygas, att föreskrivet antal föreläsningar ej kunnat anordnas på grund av anledning, som nu nämnts.

Ur protokollet:

Gustaf Florén.
